

УДК 378.14:796.01

DOI 10.32999/ksu2413-1865/2019-87-19

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Дмитрієва Н.С.,
студентка

*Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая
nikolestern@ukr.net*

Копочинська Ю.В., к. н. з фіз. виховання і спорту,
доцент, завідувач кафедри фізичної терапії
*Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая*

Статтю присвячено дослідженню впливу формування професійної ідентичності майбутніх фахівців із фізичної терапії на підвищення їх конкурентоспроможності. Розглянуто основні інтегральні характеристики, через які в науково-методичній літературі розкривається поняття «конкурентоспроможність», а також особистісні якості конкурентоспроможного фахівця. Встановлено залежність підвищення конкурентоспроможності від професійної ідентичності фахівця з фізичної терапії. Визначено принципи формування професійної ідентичності майбутніх фахівців. Виділено основні лінії розвитку професійної ідентичності та групи параметрів, які можна використовувати для оцінки рівня її сформованості. Досліджено етапи формування професійної ідентичності.

Ключові слова: *фахівець, фахівець із фізичної терапії, фізична терапія, професійна підготовка, конкурентоспроможність, підвищення конкурентоспроможності фахівців, конкурентоспроможність фахівця з фізичної терапії.*

Статья посвящена исследованию влияния формирования профессиональной идентичности будущих специалистов по физической терапии на повышение их конкурентоспособности. Рассмотрены основные интегральные характеристики, по которым в научно-методической литературе раскрывается понятие «конкурентоспособность», а также личностные качества конкурентоспособного специалиста. Установлена зависимость повышения конкурентоспособности от профессиональной идентичности специалиста по физической терапии. Определены принципы формирования профессиональной идентичности будущих специалистов. Выделены основные линии развития профессиональной идентичности и группы параметров, которые можно использовать для оценки уровня ее сформированности. Исследованы этапы формирования профессиональной идентичности.

Ключевые слова: *специалист, специалист по физической терапии, физическая терапия, профессиональная подготовка, конкурентоспособность, повышение конкурентоспособности специалистов, конкурентоспособность специалиста по физической терапии.*

Dmitrieva N.S., Kopychynska Yu.V. FORMATION OF PROFESSIONAL IDENTITY OF FUTURE FACTORS FROM PHYSICAL THERAPY AS A FACTOR OF IMPROVING THEIR COMPETITIVENESS

The article is devoted to the study of influence on the formation of the professional identity of future specialists in physical therapy to enhance their competitiveness. The main Integral characteristics, through which the concept "Competitiveness" unfolds in scientific and methodological literature, as well as the special qualities of a competitive specialist are considered. Dependence is established. Increasing the competitiveness of professional identity of a specialist in physical therapy. Established principles for the formation of professional identity of future professionals. The main lines of development of professional identity and the group of parameters that can be used to assess the level of its formation are set. The stages of formation of professional identity are investigated. We have determined that, as a competitive advantage of the personality qualities, important for the profession and personality, it can be argued that in many respects I am consistent with the personally important qualities, orientations for the development of professional identity. All this confirms that professional identity is an important factor that influences the formation of a competitive personality of a future specialist in physical therapy. Also, the professional identity of a specialist in physical therapy can be considered as an element of his competitiveness on the All Work Site, which integrates into the structure of all components of its structure, which allows a specialist to have a competitive advantage in accordance with the current requirements of the Society and the state to a competent specialist in physical therapy.

Key words: *specialist, specialist in physical therapy, physical therapy, vocational training, competitiveness, increasing the competitiveness of specialists, competitiveness of a specialist in physical therapy.*

Постановка проблеми. Сучасна ситуація на ринку праці в Україні, реагуючи на різні перетворення в соціально-економічному житті країни, реформацію і модернізацію у сфері охорони здоров'я, пред'являє все більш жорсткі вимоги до фахівця з фізичної терапії, якості його професійної діяльності й набору кваліфікаційних характеристик, вимагаючи конкурентних переваг на ринку праці. Сьогодні абсолютно визнано соціально та державну потребу в підготовці вищими навчальними закладами конкурентоспроможних фахівців із фізичної терапії, з повноцінно розвиненими особистісними, вольовими та професійними якостями, про що свідчать такі нормативно-правові акти Міністерства охорони здоров'я та Міністерства освіти і науки України:

– Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я», затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29.03.2002 р. № 117 (зі змінами) [2].;

– Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 19.12.2018 р. № 1419 [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед сучасних наукових досліджень з педагогіки вищої школи та психології професійного самовизначення та становлення особистості, зокрема дослідження В.І. Андреева, актуальним є питання підготовки конкурентоспроможних фахівців у вищих навчальних закладах. Разом із цим результати більшості вказують на те, що для підвищення конкурентоспроможності фахівця в майбутньому необхідним є формування його професійної ідентичності. Питання формування професійної ідентичності розглянуті в роботах Є.А. Клімова, Е.Ф. Зеєра та Л.Б. Шнейдер.

Питанням підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців присвячено чимало робіт. Проте малодослідженим залишається питання впливу формування професійної ідентичності фахівців із фізичної терапії на їх конкурентоспроможність на ринку праці. Нами здійснене теоретичне дослідження даної залежності.

Мета статті полягає в дослідженні значення формування професійної ідентичності майбутніх фахівців із фізичної терапії для підвищення їх конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо докладніше поняття конкурентоспроможності. На думку М.Є. Таликової, «конкурентоспроможність –

це динамічне, системне, багаторівневе особистісне утворення, що забезпечує внутрішню впевненість у собі, гармонію із собою і навколишнім світом, характеризується більш високим рівнем прояву здібностей як можливостей людини для досягнення конкурентних переваг на якому-небудь поприщі. Конкурентоспроможність формується в певних соціокультурних умовах, породжених соціальними і культурними традиціями, менталітетом і ментальною людиною» [7].

Поняття «конкурентоспроможний фахівець» у науково-методичній літературі розкривається через такі три основні інтегральні характеристики, як спрямованість, компетентність та гнучкість. При цьому під першою характеристикою, спрямованістю, слід розуміти сукупність стійких мотивів, які задають успіх в діяльності фахівця з фізичної терапії, його єдність діяльності та поведінки, що створює стійкість особистості й лежить в основі саморозвитку та професіоналізму. Спрямованість – це основа структури конкурентоспроможної особистості, оскільки в її основі лежить поняття мотивації. Друга інтегральна характеристика, компетентність, проявляється в певній професійній діяльності. У складі гнучкості, третьою інтегральною характеристикою, що відноситься до конкурентоспроможної особистості, ми розглядаємо поєднання трьох взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих один одного якостей, а саме поведінку, інтелект і емоційність. Емоційна гнучкість полягає в тісному зв'язку з інтелектуальною гнучкістю, а додаючи до них поведінкову гнучкість, можна уявити конкурентоспроможну успішну особистість, у нашому випадку фахівця з фізичної терапії [1; 7].

Конкурентоспроможний фахівець – фахівець, здатний досягати поставлених цілей у різних, швидко мінливих ситуаціях за рахунок володіння методами вирішення великого класу професійних завдань і наявності певних особистісних якостей.

Розглядаючи безліч особистісних якостей, що визначають конкурентоспроможність, В.І. Андреев виділив як пріоритетні такі: працьовитість, чіткість цілей і ціннісних орієнтацій, лідерство, прагнення до саморозвитку, творче ставлення до справи, здатність до ризику, стійкість до стресів, незалежність та прагнення до професійного росту [1, с. 84–89].

Узагальнивши вищевикладене, проаналізувавши різні точки зору на зміст і характеристики конкурентоспроможності особистості, ми сформулювали поняття, яке трактує конкурентоспроможність фахівця з фізичної терапії як інтегративну якість

особистості, що складається зі значущих для професії знань, умінь, навичок, а також особистісних якостей і ціннісних орієнтацій, що дозволяють йому ефективно діяти в соціально-економічних умовах, які постійно змінюються, а також це індивідуально-особистісний компонент, ті здібності, риси характеру, що дозволяють ефективно існувати у сфері діяльності фізичної терапії.

Крім того, на підставі виділених сутнісних характеристик поняття конкурентоспроможності можна визначити за такою структурою:

- мотиваційно-ціннісний компонент, що складається з мотивів, ціннісних орієнтацій особистості людини і забезпечує високу мотивацію фахівця з фізичної терапії до професійної діяльності, що є важливою особливістю для конкурентоспроможного фахівця;

- діяльнісний компонент, який являє собою сукупність професійних знань і умінь, що дозволяють фахівцю з фізичної терапії ефективно здійснювати свою професійну діяльність, досягаючи успіху;

- когнітивний компонент містить знання, вміння і навички, які необхідні для досягнення високого рівня професійної компетентності. Даний компонент допомагає оцінити фахівцю свій рівень сформованості конкурентоспроможності та зрозуміти, над чим саме необхідно працювати [1; 4; 7].

Процес формування конкурентоспроможної особистості багатогранний і залежить від безлічі об'єктивних та суб'єктивних факторів. Розглядаючи сутнісну характеристику та структуру конкурентоспроможності фахівця з фізичної терапії, беручи до уваги важливість професійного розвитку і розвитку значущих для професії особистісних і професійних якостей, переконань, мотивів і ціннісних орієнтацій для формування конкурентоспроможного фахівця, ми виявили схожість таких понять, як «конкурентоспроможність» та «професійна ідентичність» [3; 8; 7].

Професійна ідентичність є одним із показників рівня професійного становлення особистості, яка за своїм походженням є придбаною та дозволяє усвідомити фахівцю з фізичної терапії свою приналежність до своєї професії і належить до її професійного співтовариства [4, с. 25].

У дослідженнях, які присвячені складникам конкурентоспроможності фахівця, були виявлені властивості та якості особистості, які мають безпосереднє відношення до становлення професійної ідентичності [1; 7; 8]. Це дозволило нам розглядати професійну ідентичність як важливий фактор конкурентоспроможності фахівця з фізич-

ної терапії, що дозволяє йому витримувати конкурентну позицію на ринку праці.

Професійна ідентичність у своєму понятті тісно взаємопов'язана з такими поняттями, як професійний розвиток, професіоналізм, професійна самооцінка, професійне самовизначення, і є одним з основних критеріїв становлення професіонала в умовах конкурентного середовища. Іншими словами, сучасний професіонал, щоб існувати в динамічних соціально-економічних умовах, повинен бути здатний до постійного розвитку та аналізу, усвідомлення свого місця в професійному середовищі. Формування професійної ідентичності є найважливішим завданням, яке постає перед фахівцем у період його професійного становлення [8].

Теоретичний аналіз різних концепцій і підходів до вивчення даного поняття дозволяє визначити поняття «ідентичність» як багатовимірний і інтегративний психологічний феномен, що представляє собою результат активного процесу уявлення особистості про себе, пов'язаного з безперервним процесом розвитку особистості людини протягом усього його життя. Одночасно слід зазначити, що даний процес не є лінійним процесом і може мати зворотний ефект, повертаючись на більш низький рівень. При цьому людина робить серію взаємопов'язаних виборів, приймаючи свої особисті цілі, цінності, переконання.

Професійний вибір людини – це тривалий процес, що включає в себе ряд взаємопов'язаних рішень і стадій, розтягнутий більш ніж на десять років. При цьому процес вибору професії є незворотнім, що закінчується компромісом між зовнішніми і внутрішніми факторами. Під зовнішніми факторами ми розуміємо престиж професії, положення на ринку праці, під внутрішніми – індивідуальні психологічні особливості особистості [7].

Л.Б. Шнейдер відкриває професійну ідентичність як не тільки усвідомлення своєї тотожності з професійною спільнотою, а й її оцінку, психологічну доцільність членства в ній, що розділяються на професійні почуття, своєрідну ментальність, відчуття своєї професійної компетентності, самостійності й самоефективності, тобто переживання своєї професійної цілісності та визначеності [8, с. 55].

Професійна ідентичність – уявлення людини про своє місце в професійній групі, а також про місце своєї професійної групи в системі суспільних відносин. На думку автора, професійна ідентичність дозволяє орієнтуватися людині у світі професій, наділяючи людину ціннісними орієнтирами і

забезпечуючи максимально широкі можливості для самореалізації.

Описовий механізм структури професійної ідентичності, на думку Л.Б. Шнейдер, може бути побудований через сукупність трьох основних компонентів: когнітивного, емоційно-оцінного та поведінкового. При цьому когнітивний компонент, на думку автора, включає в себе професійні знання і професійні переконання, емоційно-оцінний – це емоційне ставлення до професійних переконань і знань, поведінковий компонент являє собою відповідну реакцію, яка, зокрема, може виражатися в поведінці [8, с. 54].

Виділяють три основні лінії розвитку професійної ідентичності та, відповідно, три групи параметрів, які можна використувати для оцінки рівня її сформованості. Кожна група відповідає структурному компоненту професійної ідентичності.

Перша група параметрів відповідає когнітивному компоненту професійної ідентичності та характеризує ставлення людини до себе як майбутнього і діючого професіоналу, його реальну або прогнозовану професійну самооцінку. При цьому підході оцінюється різниця проектування реальної професійної Я-концепції особистості на ідеальну, а отриманий результат дозволяє оцінити рівень професійної самооцінки людини, знайти почуття професійної ідентичності та підставу для її майбутнього розвитку.

Друга група параметрів представляє мотиваційний компонент професійної ідентичності та характеризує ставлення людини до змісту, умов професійної діяльності, іншими словами, показує задоволеність людини працею, а саме умовами та її змістом, рівнем її оплати, взаємовідносинами в колективі, можливостями професійного розвитку. При цьому підході професійна ідентичність формується шляхом проектування уявлення людиною свого ідеального мотиваційного потенціалу професійної ідентичності на уявлення людини про реальні можливості конкретної професійної діяльності по задоволенню потреб і створення умов, що необхідні для самореалізації.

Третя група параметрів визначає оцінку ставлення людини до системи цінностей і норм, традицій, характерним для певної професійної групи і представляє ціннісний компонент професійної ідентичності. Рівень сформованості професійної ідентичності в даному напрямі можливо оцінити в разі проекції власної системи професійних цінностей і позицій на уявлення про цінності і позиції, які, на думку люди-

ни, характерні для конкретної професійної групи [7].

Для того щоб визначити, як відбувається становлення професійної ідентичності, нами був проведений теоретичний аналіз наукових досліджень у даному напрямі. Деякі автори розглядають професійну ідентичність як процес професійного розвитку людини, пов'язаний із професійним самовизначенням, професійною самооцінкою, професійною спрямованістю, яка включає в себе задоволеність професією і професійною діяльністю. Інші дослідники вважають, що професійна ідентичність – це властивість особистості, що виражається у взаємозв'язку когнітивних, мотиваційних і ціннісних особистісних характеристик [3; 4; 7; 8].

Процес формування професійної ідентичності майбутніх фахівців із фізичної терапії вимагає дотримання певних принципів. Шляхом онтологічного аналізу діалектичних законів і категорій нами визначено загальні методологічні принципи (засадничі ідеї, що формуються в процесі пізнання): об'єктивності, конкретності, історизму, науковості, діалектичності, детермінізму [5].

Формування професійної ідентичності зумовлюється поетапним розвитком людини. На першому етапі, етапі навчання, відбувається накопичення людиною досвіду теоретичних знань, на другому етапі, етапі спостереження, людина засвоює і представляє себе і свою професію, на третьому етапі, етапі рефлексії, відбувається усвідомлення людиною свого становища в професійному суспільстві.

Л.Б. Шнейдер виділені чотири послідовні етапи становлення професійної ідентичності в онтогенезі людини. Перший, допрофесійний етап, що проходить, на думку автора, в період дитинства людини, наповнений придбанням несистематичних, фрагментарних знань про різні професії. Далі, до кінця періоду шкільного дитинства, настає «передпрофесійний» етап, на якому в підлітка починає формуватися професійне самовизначення, що полягає в ототожненні себе з обраною професією і в одночасному відділенні від інших професій. У період професійного навчання настає усвідомлений етап, на якому майбутній фахівець починає розрізняти зміст різних професійних груп і може вже ідентифікувати себе з однією з них. Якщо професійне самовизначення розвивається успішно, то процес формування професійної ідентичності може завершитися на цьому етапі. Четвертий етап, останній, характерний для періоду, коли вже завершилося навчання у вищому навчальному закладі, називається професійним етапом.

На цьому етапі молодий фахівець починає вести самостійну професійну діяльність, і в процесі глибокого засвоєння професійних стереотипів і норм відбувається упорядкування образу ідеального професіонала, який доповнюється баченням особистості себе як професіонала. На професійному етапі професійне самовизначення наповнюється теоретичним та практичним змістом, триває процес професійної самоорганізації [8, с. 54–55].

Ми визначили, що, відповідно до логіки Л.Б. Шнейдер, перші три етапи формування професійної ідентичності відображають процес професійного самовизначення, тоді як четвертий етап характеризує формування професійної кар'єри.

Серед факторів, що роблять істотний вплив на формування професійної ідентичності, важливу роль відіграє освітнє середовище, підготовка майбутнього фахівця в системі вищої освіти. У зв'язку з цим стає очевидним, що сфері освіти варто звернути увагу на актуальну проблему становлення професійної ідентичності майбутнього конкурентоспроможного фахівця з фізичної терапії в системі вищої освіти як на одне зі своїх важливих стратегічних завдань. Необхідне систематичне вдосконалення підготовки педагогів та інших працівників освітніх установ, переглядаючи традиційні підходи до змісту і методичних прийомів підготовки фахівців, здійснення формування соціально і професійно значущих ціннісних орієнтацій у системі навчально-виховної роботи вищих навчальних закладів, дотримання умов розвитку професійних та особистісних потреб студентів у самореалізації. При цьому необхідно розуміти, що конкурентоспроможність майбутніх випускників багато в чому визначається конкурентоспроможністю самого вищого навчального закладу [3; 4; 5].

Серед складників конкурентоспроможності фахівця з фізичної терапії нами під час аналізу науково-методичної літератури були виявлені властивості та якості особистості, які мають безпосереднє відношення до становлення професійної ідентичності. Це дозволило нам розглядати професійну ідентичність як елемент конкурентоспроможності фахівців даної спеціальності. Також для підтвердження факту взаємозв'язку понять «професійна ідентичність фахівця з фізичної терапії» і «конкурентоспроможність фахівця з фізичної терапії» ми дослідили вміст компонентів даних феноменів і виявили схожість їхньої структури. Наприклад, поняття конкурентоспроможності та професійної ідентичності одночасно у своїй структурі компонентів

схожі в частині формування когнітивного, мотиваційно-ціннісного та поведінкового компонентів.

У науковому аналізі терміну «поведінка», проведеного різними вченими, в ході дослідження його взаємозв'язків і взаємовідносин з категорією «діяльність» встановлено, що дані конструкти мають синонімічну природу. Через це ми можемо припустити, що представлені вище підходи до структури конкурентоспроможності, представлені в характеристиках діяльнісного компонента, можуть бути поширені на структуру професійної ідентичності в частині визначення поведінкового компонента.

Ми пропонуємо розуміти професійну ідентичність як провідну характеристику професійного розвитку людини, яка свідчить про ступінь прийняття людиною образної професійної діяльності як засіб самореалізації і розвитку, про усвідомлення своєї тотожності з професійною групою, оцінці значущості членства в ній. Саме це дозволяє витримувати конкурентну позицію на ринку праці.

Становлення професійної ідентичності відбувається тоді, коли особистість виробляє внутрішню індивідуальну схему, яка показує образ, якому вона повинна відповідати в професійному середовищі для того, щоб не тільки успішно реалізувати себе у своїй професійній діяльності, бути конкурентним і затребуваним у професійній сфері, але й принести користь суспільству.

Висновки з проведеного дослідження. Провівши аналіз виділених конкурентних переваг якостей особистості, важливих для професії та особистості, можна стверджувати, що вони багато в чому узгоджуються з особистісно важливими якостями, спрямованими на становлення професійної ідентичності. Все це підтверджує те, що професійна ідентичність є важливим фактором, що впливає на формування конкурентоспроможної особистості майбутнього фахівця з фізичної терапії. А також професійну ідентичність фахівця з фізичної терапії можна розглядати як елемент його конкурентоспроможності на ринку праці, який інтегративно входить до складу всіх компонентів її структури, що дозволяє фахівцю володіти конкурентними перевагами відповідно до сучасних вимог суспільства і держави до компетентного фахівця з фізичної терапії.

Перспективними, на наш погляд, є дослідження педагогічних підходів, методів та принципів до формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців із фізичної терапії під час навчання у вищому навчальному закладі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреев, В.И. Конкуренентология. Учебный курс для творческого саморазвития конкурентоспособности. Казань : Центр инновационных технологий, 2013. 468 с.

2. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я», затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України 29.03.2002 р. № 117 (зі змінами). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02> (дата звернення: 29.12.2018).

3. Зеер Э.Ф., Рудей О.А. Психология профессионального самоопределения в ранней юности : учеб. пособие. Москва : Издательство Московского психолого-социального института ; Воронеж : Издательство НПО «МОДЭК», 2008. 256 с. (Серия «Библиотека психолога»).

4. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. Москва : Издательский центр «Академия», 2004. 304 с.

5. Копочинська Ю.В. Деякі загальнонаукові підходи до формування професійної ідентичності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. Вип. LXXIX. Том 3. С. 153–159.

6. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» для першого (бакалаврського) рівня освіти, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 19.12.2018 р. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/630/63031/227-fizichna-terapiya-ergoterapiya-bakal.pdf> (дата звернення: 29.12.2018).

7. Талыкова М.Е. Становление профессиональной идентичности конкурентоспособного педагога. URL: <http://izvestia-ippo.ru/talycova-m-e-stanovlenie-professionala/> (дата звернення: 27.12.2018).

8. Шнейдер Л.Б. Личностная, тендерная и профессиональная идентичность: теория и методы диагностики. Москва : Московский психолого-социальный институт, 2007. 128 с.

self-development of competitiveness]. Kazan : Tsentr nnovatsyonykh tekhnolohyi, 468 s. [in Ukrainian]

2. Dovidnyk kvalifikatsiinykh kharakterystyk profesii pratsivnykiv [Reference book of qualification characteristics of professions of workers]. Vypusk 78 «Okhorona zdorovia», zatverdzhenyi nakazom Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy 29.03.2002 r. № 117 (zi zminamy). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02> (related to: 29.12.2018). [in Ukrainian]

3. Zeer Je.F., Rudej O.A. (2008) Psihologija professionalnogo samoopredelenija v rannej junosti [Psychology of professional identity in early adolescence] : ucheb. posobie. Moskva : Izdatelstvo Moskovskogo psihologo-socialnogo instituta ; Voronezh : Izdatelstvo NPO «MODJeK», 256 s. (Serija «Biblioteka psihologa»). [in Russian]

4. Klimov E.A. (2004) Psihologija professionalnogo samoopredelenija [Psychology of professional identity] : ucheb. posobie dlja stud. vyssh. ped. ucheb. zavedenij. Moskva : Izdatelskij centr «Akademija», 304 s. [in Russian]

5. Kopochynska Yu.V. (2017) Deiaki zahalnonaukovi pidkhody do formuvannia profesiinoi identychnosti maibutnikh fakhivtsiv iz fizychnoi reabilitatsii [Some general scientific approaches to the formation of the professional identity of future specialists in physical rehabilitation]. *Zbirnyk naukovykh prats «Pedahohichni nauky»* [Collection of scientific articles "Pedagogical Sciences"]. Vyp. LXXIX. Tom 3. S. 153–159. [in Ukrainian]

6. Standart vyshchoi osvity za spetsialnistiu 227 «Fizychna terapiia, erhoterapiia» dlja pershoho (bakalavrskoho) rivnia osvity [Standard of higher education in specialty 227 "Physical Therapy, Ergotherapy" for the first (bachelor) level of education], zatverdzhenyi nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 19.12.2018 r. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/630/63031/227-fizichna-terapiya-ergoterapiya-bakal.pdf> (related to: 29.12.2018). [in Ukrainian]

7. Talykova M.E. Stanovlenie professionalnoj identychnosti konkurentosposobnogo pedagoga [Formation of the professional identity of a competitive teacher]. URL: <http://izvestia-ippo.ru/talycova-m-e-stanovlenie-professionala/> (data zvernennja: 27.12.2018). [in Russian]

8. Shnejder L.B. (2007) Lichnostnaja, tendernaja i professionalnaja identychnost: teorija i metody diagnostiki [Personal, gender, and professional identity: theory and methods of diagnosis]. Moskva : Moskovskij psihologo-socialnyj institut, 128 s. [in Russian]

REFERENCES:

1. Andreev, V.Y. (2013) Konkurentolohyia. Uchebnyi kurs dlja tvorcheskoho samorazvytyia konkurentosposobnosti [Competitive science. Training course for creative